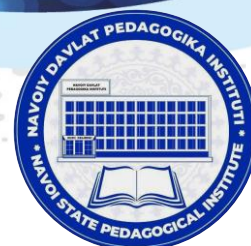

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
NAVOIY DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

**OLIY TA‘LIM SIFATINI TAKOMILLASHTIRISHDA
RAQAMLI TEXNOLOGIYA VA INNOVATSIYALARNING O‘RNI
Xalqaro ilmiy onlayn konferensiya
M A T E R I A L L A R I
1-kitob**

**РОЛЬ ИННОВАЦИЙ И ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
В ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
M A T E R I A L Y
Международной научной онлайн конференции
1-книга**

**ROLE OF INNOVATION AND DIGITAL TECHNOLOGY IN
IMPROVING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION
M A T E R I A L S
of the international scientific online conference
Book 1**

NSPI.UZ

2021-yil 20-noyabr,
Navoiy shahri

Ibn Sino o'z ta'limotidagi «vujudi mumkin»ni substansiya («javhar») va aksidensiya («oraz»)ga ajratadi. Substansiya, uningcha turli ko'rinishlarga ega bo'lib, u sodda va murakab substansiyalardir. Sodda substansiya boshlang'ich elementlar - olov, havo, suv va yerdan iborat bo'lib, shuningdek, modda, shakl, ruh va aql ham shu sodda substansiyaga kiradi. Jism, narsalar esa murakkab substansiyadir. Jism va narsalar modda va shaklning birligidan tashkil topib, ular tabiat: o'simlik, hayvonot, inson va boshqa shakllarda mavjuddir.

Ibn Sino falsafiy bilimlarni ikki qismga yoki bo'limga ajratadi. Ularning birinchisi - nazariy falsafa: ikkinchisi - amaliy falsafa. Nazariy falsafa - metafizika (buni u oliy fan, deydi), matematika (buni u o'rta fan, deydi) va tabiat haqidagi fanlar (buni u quyi fan, deydi)dan iborat. amaliy falsafa-siyosat, huquq, iqtisodiyot, ahloqshunoslikdan tashkil topadi.

Ibn Sino qarashicha, metafizika oliy ilm sifatida mutlaq vujudni, ya'ni «vujudi vojib»ni-Tangrini-yaratuvini o'rganish va bilishdan iborat ilohiyot haqidagi fandir.

Ibn Sino insonni tana va jondan tashkil topadi, deydi. Miya esa jonni boshqaruvchi markazdir. Uning fikricha, hasharotlar, o'simliklar, hayvonlar va insonlar qandaydir ichki kuch - jon («an-nafas»)ga egadir. Inson joni bunda eng oliy va yetuk jondir. SHuning uchun inson fikrlash hislatiga mavhum tushunchalarni o'zlashtirish, bilish mavjudotning mohiyatini tushunish, maqsadli faoliyatlarni amalga oshirish qobiliyatiga egadir. Inson aqli jonning oliy darajadagi ifodasidir. Inson mavjudot mohiyatini bilishi uning tafakkurining dunyoviy aql bilan qo'shilishi asosida vujudga keladi.

ИЛМ-МАЪРИФАТ ВА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ

Манзила Бакиевна Курбанова

Бухоро давлат университети

manzila.kurbanova@mail.ru

АННОТАЦИЯ. Таълим тизими сифатини оширишда илм-маърифатнинг ўрни, ўзига хослиги ва бу соҳада рақамли иқтисодиётни қўллаш давр талаби эканлиги таҳлил этилган.

Калит сўзлар: илм-маърифат, рақамли иқтисодиёт, инновацион технологиялар, Wi-Fi, IT.

ABSTRAKT. In the following article the peculiarities, significance of the science, education and the application of the digital economy being the requirement of the time is discussed

Keywords: Science -education, digital economy, innovational technologies, Wi-fi, IT

Мамлакатимиз Президентининг мурожаати нафақат парламентга балки жамиятимизнинг барча қатламларига мансуб бўлган фуқороларга нисбатан мурожаат сифатида қабул этиб, ундаги барча соҳаларга қўйилган вазифаларни ўз вақтида, сифатли ва самарали бажариш жамиятимиз аъзоларидан бир бутун бўлиб ҳаракат қилишни тақозо қилади. 2020 йилнинг “Илм-маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили” деб номланиши Ўзбекистонни ривожланиш тарихидаги илк инқилобий даврни бошланиши деб ҳисобласак, айни муддао бўлади. Президентимизнинг нафақат ёшлар, балки бутун жамиятимиз аъзоларининг билим савиясини ошириш учун аввало илм-маърифат, юксак маънавият керак бўлиб, илм йўқ жойда қолоқлик, жаҳолат ва албатта, тўғри йўлдан адашиш бўлади деб донишмандларча айтган сўзлари муқаддас китобимиз Қуръоннинг илк оятида ҳам “Ўқинг”, “Ўқинг” деб илму маърифатга алоҳида урғу берилганлиги ва “Илм”сўзининг 900 га яқин ўринда турли маъноларда келганлиги бу давлатнинг муҳимлигини аналтади. Шунинг учун Президентимиз ўз мурожаатида бекорга “Энг катта бойлик – бу ақл-заковат ва илм, энг катта мерос – бу яхши тарбия, энг катта кашшоқлик – бу билимсизликдир!” деб уқтириб ўтмади.

Ҳозирда тараққий этган давлатлар қаторига қўшилишимиз учун аввало илғор замонавий ахборот-коммуникация, интернет ҳамда рақамли технологиялар соҳасидаги

билимларни чуқур эгаллаш орқали юксалишнинг энг қисқа йўлидан боришимиз керак. Бунинг учун жамиятимизнинг барча қатламларида инновацион технологияларни қўллаш борасидаги саводхонликни узлуксиз равишда ошириб боришимиз зарур. Илму маърифатнинг натижадорлик кўрсаткичларига бевосита таъсир қилувчи кўп сонли технологиялардан асосийси рақамли иқтисодиёт технологиялари ҳисобланади. Ҳозирги кунда уни қисқача рақамли иқтисодиёт деб аталмоқда.

Бугунги кунда дунёда таълим бериш ва талим олиш долзарб масалалардан бирига айланди. Чунки, айнан сифатли таълим биз яшаб турган дунёни турли муаммолардан кутқаришда муҳим роль ўйнаши энди ҳеч кимга сир эмас. Шу туфайли давлатлар таълим соҳасига катта маблағ ажратмоқдалар. Бу борада мамлакатимизда ҳам салмоқли ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Шундай бўлишига қарамай, таълим тизимимизда ҳали ўз ечимини кутаётган қатор масалалар борки, уларни бартараф этмасдан замонавий сифатли таълим ҳақида гапириб бўлмайди. Хусусан, ахборот олиш ва фойдаланиш тезлиги жуда йириклашган ҳозирги даврда, фикримизча, таълим тизимига рақамли технологияларни жалб этмасдан таълим сифатини ошириш ва ижтимоий фаол ёшларни тарбиялаш мумкин эмас. Биз илгари таълим дастурларини анъанавий усулда маъруза шаклида олиб борганмиз. Бу ҳам йирик ҳажмли китоблар ва қўлланмалар орқали амалга оширилган. Бу ўз навбатида таълим сифатининг у қадар юқори бўлишини таъминламаган. Ўқувчилар турли қўшимча материалларни ўзлаштириш учун ҳам йирик ҳажмдаги адабиётлар ва катта қаппайган сумкаларни кўтариб юришга мажбур бўлган. Эндиликда таълимни рақамлаштириш жараёни бошланди. Бу эса таълим олувчига замонавий қулайликлар яратиб таълим олишни осонлаштирмоқда. Рақамли технологиялар жорий этилган таълим тизими востилари ролини мултимедиялар, кодоскоп, компьютер, ноутбук, интернетга уланган телевизорлар, телефон линиялар, смарт доска, проекторлар бажариб беради. Бугун улар билан таълим тизимининг куруллантирилиши ўқувчиларга дарс машғулотларини сифатли ўтилишини таъминлайди. Бугунги пандемия шароити таълим тизимида рақамли технологиялар қўлланилиши яхши самара беришини исботлади. Телевидение орқали бериб борилган онлайн дарслар рақамли таълимга ўтишнинг бир дебочаси сифатида қабул қилсак бўлади. Бу жараён ўқувчига уйдан чиқмай туриб ҳам таълим олиш мумкинлигини исботлаб берди. Рақамли таълимга ўтишнинг бошқа афзалликлари тўғрисида ҳам фикр юритадиган бўлсак уларга қуйидагиларни киритиш ўринлидир. Ўқувчилар хоҳлаган жойида ва хоҳлаган вақтида таълим олиш имконига эга бўлади;

-ўқувчилар мутахасис етишмайдиган узоқ қишлоқларда ҳам фанларни танлаш ва уйдан туриб таълим олиш имконига эга бўлади;

-интернетдан ахборот олиш ва ундан фойдаланиш маданияти шаклланади;

- таълим тизимини янги босқичга кўтаради;

- вақт ва маблағ сарфини кескин камайтиради;

-“рақамли дунё”да йўқолиб қолмаслик ва яхши иш топишда устунликларга эга бўлади.

Бугун мамлакатимизнинг барча ҳудудларида ҳам интернет тезлиги етарли эмас. Бу эса ўз навбатида рақамли таълим тизимига ўтишга тўсқинлик қилади. Буни бартараф этиш учун эса ҳукумат даражасидаги катта ишлар амалга ошириш талаб этилади. Президентимизнинг Олий Мажлисга мурожаатномаларида айни шу соҳада кўрсатмалар берилгани биз фикр юритаётган соҳада сезиларли юксалиш юз беришига ишонтиради.

Wi-Fi зоналар IT парклар очилиши рақамли таълим тизимини юксалишига хизмат қилади. Рақамли таълимнинг жорий этилиши ўқитувчилар орасида ишсизликни келтириб чиқариши эҳтимолини юзага келтиради, аммо буни ҳам бартараф этиш имкони мавжуд. Бунинг учун ўқитувчиларни рақамли технологиялар билан ишлаш қобилиятини ўстириш ва интернет орқали турли очиқ курслар ташкил этиш орқали бандлигини таъминлаш

мумкин. Бунда нафақат мамлакатимиздаги, балки, чет элдаги қатор таълим олувчиларни ҳам жараёнга жалб этиш имкони бўлади. Бу ўз навбатида мустақил маблағ топиш имконини берса, иккинчидан ўқитувчини ўз устида кўпроқ ишлаши ва рақобат туфайли таълим сифатини янада ортишига хизмат қилади. Ҳозирги вақтда бунга телеграм каналлари орқали амалга оширилаётган таълимни мисол сифатида келтириш мумкин. Бу каналлар орқали ўзлаштириш кўп вақт талаб этадиган билимлар қисқа муддатда етказиб берилмоқда.

Хулоса сифатида айтиш мумкинки, рақамли технологияларни таълим тизимига жорий этилиши мамлакат таълим тизимини модернизация қилишда катта роль ўйнайди. Замонавий таълимни ташкил этиш ва таълим самарадорлигини ортишига хизмат қилади. Шу билан бирга жаҳон ҳамжамиятида муҳим ўрин эгаллашимизни таъминлайди.

UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI BARPO ETISHDA MA'NAVIYATNING ROLI VA AHAMIYATI

**Sayitmurodova Feruza NDPI Tarix fakulteti 2-“B” guruhi talabasi:
Ilmiy rahbar-f.f.d. N.O.Safarova**

Annotatsiya

Mazkur maqola O‘zbekiston Respublikasida 3-renessans poydevorini barpo etish, bu jarayonda ma’naviyatning tutgan o‘rni, ma’naviyatni yuksaltirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar, turli zararli xurujlardan yoshlarni asrash, yuksak ma’naviyatli avlodni tarbiyalash bo‘yicha ko‘rsatmalar berishga qaratilgan.

Tayanch iboralar: Renaissance, ma’naviyat, kitobxonlik madaniyati, texnologik, ma’naviyat, ommaviy madaniyat xurujlari.

Annotation

This article is aimed at laying the foundation of the Renaissance in the Republic of Uzbekistan, the role of spirituality, protection of youth from various harmful attacks, education of a highly spiritual generation.

Keys words: Renaissance, spirituality, reading culture, technological spirituality, popular culture attacks.

Bugungi globallashuv davrida mamlakatlar taraqqiy etib borar ekan, o‘z navbatida O‘zbekiston Respublikasi ham dalil qadamlar ila ilgari lab bormoqda. Albatta, bugungi kunga kelguncha, xususan, o‘zbek davlatchiligi shakllanib, qanchdan qancha istilolar, bosqinlarga qaramay, o‘zligini saqlab qolib, mustaqillik degan buyuk ne‘matni qo‘lga kiritib, hozirgi davrga mos va xos tarzda rivojlanuviga qadar, uzoq tarixiy bosqichni boshidan kechirdi. Bu tarixiy davrlar oralig‘ida o‘zbek yurti, xususan, O‘rta Osiyoning ilmiy, badiiy, ijtimoiy-siyosiy yuksalishida I-II renessans davrlarining ahamiyati beqiyos. Shu o‘rinda aytib o‘tadigan bo‘lsak, “Renessans” so‘zi fransuzcha so‘zdan olingan bo‘lib, “uyg‘onish” degan ma’noni anglatadi. Yurtimizda I va II renessans davrlari IX-XII va XIV-XV asrlarga to‘g‘ri keldi va bu davrlar haqiqatda jamiyat hayotining yangidan yuksak uyg‘onishida katta rol o‘ynadi.

Bu renessans jarayonlarida asosan, ma’naviy borliqning, xususan, kishilar ma’naviy ongining yuksalishi, bamisoli po‘rtanadek otilib chiqqan ikki davrli uyg‘onishga turtki bo‘ldi. Shu o‘rinda ma’naviyat tushunchasiga ta’rif beradigan bo‘lsak, “Ma’naviyat – insonni ruhan poklanish, qalban uyg‘ayishga chorlaydigan, odamning ichki dunyosi, irodasini baquvvat, iymon e’tiqodini butun qiladigan, vijdonini uyg‘otadigan beqiyos kuch. Insonning barcha qarashlarining mezonidir”.¹ Muhtaram Birinchi Prezidentimiz I.A.Karimov bergan bu ta’rifidan shuni anglashimiz mumkinki, ma’naviyat ruh, aql, qalban uyg‘oqlik, iroda kabi tushunchalar

ТАЪЛИМ ВОСИТАЛАРИ ВА УНДА ДАРСЛИКНИНГ ЎРНИ Дусмуратов Р.Д., -и.ф.д., профессор «Ўзбекистон олий таълими аълочиси».....	39
ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕХОДА ЧАСТЕЙ РЕЧИ В СОВРЕМЕННОМ УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКОЗНАНИИ Жумаева Ф. Р.- к.п.н., доцент Мискинова Г. М.-магистрант, НавГПИ, Узбекистан.....	42
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ PSYCHOLOGICAL ASPECT OF DISTANCE LEARNING Киракозова Людмила Геннадиевна Ст.преподаватель кафедры СГД Университета при Межпарламентской Ассамблее ЕврАзЭС.....	44
FALSAFIY BILIMLAR TIZIMIDA ABU ALI IBN SINONING PANTEISTIK TA'LIMOTI Shamsutdinova Nigina – NavDPI Ijtimoiy fanlar kafedrasida doktoranti	47
ИЛМ-МАЪРИФАТ ВА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ Манзила Бакиевна Курбанова Бухоро давлат университети manzila.kurbanova@mail.ru	49
UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI BARPO ETISHDA MA'NAVIYATNING ROLI VA ANAMIYATI Sayitmurodova Feruza NDPI Tarix fakulteti 2-“B” guruhi talabasi: Ilmiy rahbar-prof. N.O.Safarova.....	51
“OLAMNING FIZIK MANZARASI” KONTEKSTIDA FIZIKANI FALSAFIY BILIMLAR INTEGRATSIYASI ASOSIDA O`QITISH U.R.Bekro'latov- f.f.f.d. (PhD), dotsent. Navoiy davlat pedagogika instituti, O'zbekiston.....	54
ИНСОН ЎЗ ТАҚДИРИНИНГ КИМЁГАРИ Юнусова Г.С. БухМТИ доценти.....	57
ТАЪЛИМ-ТАРБИЯНИ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ АСОСЛАРИ Мадалиев А.А.- иқтисодиёт фанлари доктори Ташкент давлат аграр университети, Ўзбекистон.....	60
ТАЙНА КОРАНИЧЕСКИХ ИСТОРИЙ ИХ РЕЦЕПЦИЯ В ПОЭЗИИ Я.ПОЛОНСКОГО Рахманова Альбина Ходжаевна-к.ф.н., доцент Навотийский государственный педагогический институт, г. Навои, Узбекистан E-mail: alya211@list.ru	63
XUSAYN VOIZ KOSHIFIY ASARLARIDA ILGARI SURILGAN KOMIL INSONGA XOS AXLOQIY SIFATLAR D.A.Axatova –dots. NavDPI X.A.Axatova- o`qit. NavDPI.....	66
ТА'ЛИМ - ЖАМИАТ ВАРҚАРАР ТАРАҚҚИЙОТИНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ СИФАТИДА Pulatov Jaxongir Nazirovich, Navoiy viloyati XTXQTMО hududiy markazi dotsenti, falsafa fanari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	69
МАРКАЗИЙ ОСИЁ ХАЛҚЛАРИ МАЪНАВИЙ ҲАЁТИДА МУҲИМ ЎРИН ЭГАЛЛАГАН КАРМАНАЛИК АЛЛОМАЛАР МЕРОСИ Кандахаров А.Х.-т.ф.б. (PhD), доцент. НавДПИ Ўзбекистон.....	71
АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ЖОРИЙ ЭТИШЛИШИНИНГ АҲАМИЯТИ Абуев Ҳ.О.- т.ф.б. (PhD), НавДПИ Ўзбекистон.....	74